Ч. 327 (13.872). Львів, середа 5. грудня 1934. Poczłowa opłata opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло" Л. — Головний Ред... приймає від 11—12 ... перед полуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·50 зол. Четвертьрічно 16·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „ ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Делеґація з Лемківщини в апостольського візитатора о. Ї. Гудечка.

В дні 27. листопада ц. р. їздила до Перемишля до апостольського візитатора о. Івана Гудечка наша делеґація з Лемківщини, складена з трьох свідомих селян та адв. д-ра Василя Блавацького зі Синока. Візитатор приняв нашу делеґацію на довшій авдієнції і довідався про дійсні потреби та клопоти гр.-кат. населення Лемківщини.

Для спаралізування заходів нашої делеґації вислали сяніцькі москвофіли окремо „свою" делеґацію під проводом емер. радн. Е. Мокрицького. В склад делеґації входив між іншими Йосиф Федак зі Согорова Горішнього, пов. Сянік, який у 1928 р. при виборах до сойму кандидував з напів-комуністичної листи „Сель-Роб Єдність". Це людина загально відома зі своїх „лівих" переконань і з ними він не скривається. І ось коли один з членів нашої делеґації робив Й. Федакові закиди, чого він їде до Перемишля з домаганням признати окремого єпископа для Лемківщини, то він безцеремонно відповів: „Про мене може бути один єпископ, може бути і сто єпископів; мені не треба ніякого. Я як був, так і дальше є лівих переконань". Гарна делеґація, правда?

Цікаво, що аґенція „Всхуд" про москвофільську делеґацію розтрубіла негайно, а про українську не згадала ні словечком.

Спільна політика прибалтійських держав.

ТАЛІН, 3. 12. ПАТ. Вчора закінчились наради делеґацій Литви, Латвії та Естонії з міністрами закордонних справ цих трьох держав. Міністри склали по черзі заяви для представників преси, підкреслюючи солідарність, яка була весь час між делеґаціями підчас нарад. Оголошено теж спільний комунікат, в якому ще раз підкреслено значіння співпраці трьох прибалтійських держав для европейського миру. Всі три держави прихильно ставляться до східного пакту. Рішено створити спільну репрезентацію трьох держав у Лізі Націй і в міжнародніх організаціях та опрацювати проєкт мирового полагодження можливих спорів між цими трьома державами. Вкінці узгіднено спільні інструкції для посольств трьох прибалтійських держав з метою узгіднити їх дількість.

Зміни у французькім ґенеральнім штабі.

ПАРИЖ, 3. 12. ПАТ. „Матен" повідомляє, що в 1935. р. дійде до основних змін у ґенеральнім штабі французької армії. 30 ґенералів дивізії скінчать у 1935 р. по 62 роки; 49 ґенералів бригади і 21 вищих військових достойників скінчать по 60 років. Поміж ґенералами дивізії, які відійдуть внаслідок старости є 5 командантів корпусу і голова найвищої воєнної ради ґен. Веґан.

Японія домагається продажі Владивостоку.

На сторінках великого японського щоденника „Кайцо" виступив ґенеральний секретар союзу японських промисловців Акіяма з домаганням, щоби большевицький уряд відпродав Японії Владивосток. Японські політичні кола вважають, що головною умовиною підписання пакту про ненапад між Японією і СССР це продажа Владивостоку. Владивосток це один з найбільших большевицьких портів, який має дуже велике стратеґічне значіння.

Безоглядна вірність і послух Гітлерові.

БЕРЛІН, 3. 12. ПАТ. Шеф штабу пробоєвих відділів Ліце виголосив вчора довшу промову у Білефельд до пробоєвиків з покликом зберегти безоглядну вірність і послух Гітлерові. Пробоєвики мусять бути завжди приготовані віддати своє життя, коли зайде потреба і ніколи не складуть зброї. Згадуючи про відомі події з 30. червня ц. р. у Німеччині Ліце заявив, що невеличка кліка провідників намагалася тоді розбити партію на ґрупи, але вождь дав їм належну відправу. Коли Гітлер покликав мене — говорив далі Ліце — на шефа пробоєвиків, то вчинив це тільки тому, щоби зберегти єдність руху, як головну передумову перемоги.

Нова партія у басейні Сари.

САРБРІКЕН, 3. 12. ПАТ. До новоствореної католицької партії у басейні Сари приступило 12 католицьких священиків і багато визначних діячів. На перших зборах дійшло до інциденту, який викликали члени німецького фронту. Їх усунула поліція.

Розгром комуністів у Китаю.

З Шангаю повідомляють, що 20 км. на північний схід від міста Кван-Сін дійшло до рішаючої боротьби між військами нанкінського уряду і 100.000 армією китайських комуністів. В останнім часі армія комуністів програвала на цілій лінії і постепенно залишала провінцію Гунан, концентруючи усі свої сили у провінції Кван-Сін. Одною червоною армією в числі коло 40.000 кермував червоний ґенерал Мо-Цін-Дун; другою армією в числі коло 60.000 кермував Чун-Чун. Чан-Кай-Шек кинув проти китайських комуністів, крім нанкінських відділів, сконцентрованих у провінції Гунан, 8 дивізій піхоти під проводом ґен. Чон-Чун-Яна.

До штабу нанкінських військ у Чен-Чу прибув сам Чан-Кай-Шек і обняв начальну команду над цілим військом. По кількагодиннім завзятім боротьбі війська Чан-Кай-Шека розгромили війська китайських комуністів, які понесли великі втрати. Рештки комуністичної армії розбіглись на всі боки.

Чан-Кай-Шек оголосив відозву, в якій ствердив, що Китай вже освободжений від большевицької зарази. Підчас комуніст. режіму у провінції Кван-Сін втратило життя понад міліон людей, а дальших шість міліонів стратило своє майно.

—o—

Поcилайте передплату!

НА ПОРОЗІ 67-го РОКУ.

З ПРИВОДУ МІСЯЦЯ „ПРОСВІТИ".

Львів, 3. грудня 1934.

Місяць грудень звемо місяцем „Просвіти". Робимо це тому, що перед 66-ти роками почала ця важна в нашому житті установа свою діяльність. Ця діяльність була за той час незвичайно велика, ріжносторонна, можна сказати, що в деяких часах була навіть усестороння і дала для нашого національного життя великанські цінности. Історія „Просвіти" за 66 літ — це історія національного, культурного і господарського відродження нашого народу. Тому зрозуміле, чому місяць грудень присвячуємо рікрічно „Просвіті".

За кілька днів, бо вже 8-го грудня „Просвіта" вступить у 67-ий рік своєї славної та благословенної для всього нашого народу діяльности. По цілому краю відбудуться тисячі свят, присвячених „Просвіті", все українське населення змобілізує свою увагу й настроїть серце найкращими почуваннями для „Просвіти". В грудні місяці кожний український громадянин буде старатися дати бодай мінімальний грошовий дар для „Просвіти". Є це почесний дар, який складаємо в розпорядження тієї установи на її найпекучіші культурно-освітні потреби як у признанні її великих заслуг, так із громадського обовязку, щоби вона якнайкраще і якнайширше розгортала свою діяльність.

На довгому шляху своєї праці львівська „Просвіта" здобула таку велику популярність і таке велике довіря в усіх українців, що стала символом і національного пробудження і національної консолідації і національного виробления. По великій російській революції 1905 р. в Росії тамошні українці дали найкращий вияв розбуджування національної свідомости в народі саме засновуванням „Просвіт". По другій революції 1917 р. вся наддніпрянська Україна стихійно вкрилася тисячами і тисячами „Просвіт", бо в них найкраще виявлявся тоді творчий український запал для великої ідеї національного визволення. Коли там запанував большевизм, то виповів у першу чергу безоглядну війну т. зв. „просвітянству", тобто „Просвітам" та їхнім діячам, бо жива національна ідея „Просвіти" була різким і могутнім запереченням всякого інтернаціоналізму, а зокрема комунізму московської породи. Боротьба з „просвітянством" у большевиків була безпощадною боротьбою з усім національно-українським, як щодо змісту так і щодо форми його вияву.

Та не тільки там, але й далеко над Амуром, як у часи великої революції, так і тепер, і в далекій Америці, як північній, так і полудневій, і

в Африці, і всюди, де тільки найшлася якнебудь скількість українців — там вони обєднувалися, гуртувалися і працювали для укр. національної ідеї переважно під прапорами „Просвіти". Все те свідчить гарно не тільки про незвичайну обєднуючу силу „Просвіти", але ще краще про безоглядну вірність цієї установи своїй основній ідеї, тобто великій ідеї всебічного національного відродження.

Любимо „Просвіту" за її минуле, за традицію, за національний універсалізм її ідеї, за її велику місію в нашому національному житті. Цінимо її за її велику обєднуючу силу як у минулому так і в теперішньому. При тому не забуваймо, що „Просвіта" — це не тільки сама її верхівка (головний виділ) у Львові. Ні, „Просвіта" — це 3046 читалень із 400.000 членами, це 83 філії з великим апаратом, це велика централя у Львові з видавництвами, з книгарнею, з бібліотекою, з кільканадцяти фаховими комісіями. Але й це ще не все. „Просвіта" це 3024 бібліотеки при читальнях, це 2.700 театральних гуртків, це 8.800 театральних вистав у минулому році, це 1.120 хорів при читальнях, це 990 концертів і свят в одному році, це — 120 орхестр теж при читальнях, це 350 кружків самоосвіти, це 138 діточих садків, це нарешті 12.060 відчитів по читальнях в одному році. Ось так виглядає наша „Просвіта", ця установа, яку любимо, яку цінимо і якою дорожимо.

Централя „Просвіти" утримує садівничогосподарську школу в Милованні, з якої рікрічно виходять десятки піонірів не тільки господарського, але й національно-культурного відродження в маси нашого народу. Теж централя „Просвіти" видала за минулий рік 10 місячних книжечок у накладі 115 тисяч примірників для масового ширення в народі, дві квартальні книжечки, календар на 1935 рік, одну книжечку як відбитку зі свого журналу, разом 14 книжок. Крім того „Просвіта" видає від ряду літ популярно-науковий місячник „Життя і Знання", що має вже свою добре заслужену славу та широке розповсюднення.

Коли роздумуємо в місяці грудні над „Просвітою", над її минулим і теперішнім, коли підсумовуємо її успіхи й досягнення, приходимо до глибокого пересвідчення, що це установа, яка стала немовби легенями нашого національного життя. Нашим обовязком не тільки нею дорожити, але й реальними вчинками підтримувати. Місяць грудень саме на те призначений, щоби в ньому дати „Просвіті" максімум того, що в нашій спроможності. Ось це бажали ми пригадати нашим читачам з нагоди місяця „Просвіти".

По смерти Михайла Грушевського.

ЖАЛІБНЕ ЗАСІДАННЯ ФІЛЬОЛЬОГІЧНОЇ СЕКЦІЇ Н. Т. ІМ. ШЕВЧЕНКА.

Фільольогічна Секція Наукового Т-ва ім. Шевченка вшанувала память проф. Михайла Грушевського на жалібному засіданні дня 1. грудня в 6 год. вечором. Директор Секції д-р І. Свєнціцький у довшій промові насвітлив ролю М. Грушевського в розвитку української фільольогії. Приявні повстанням із місць і хвилевою мовчанкою вшанували память Покійного. Після промови дир. Свєнціцького члени Секції навели низку особистих спогадів, звязаних із науковою та організаційною працею проф. М. Грушевського у Львові.

ЛЬВІВСЬКЕ СОЦІЯЛІСТИЧНЕ РОБІТНИЦТВО ВІДДАЄ ЧЕСТЬ ПАМЯТИ М. ГРУШЕВСЬКОГО.

В неділю 2. ц. м. в 4. год. пополудні відбулися робітничі збори в салі Товариства „Праця" у Львові, Ринок 8, присвячені памяті проф. М. Грушевського. Збори відбулися під проводом п. Боруха.

Довший реферат про життя і діяльність великого українського вченого й політичного діяча виголосив в імени У. С. Д. П. п. Зуняк. Частину промови, присвяченої останнім хвилинам життя проф. Грушевського, вислухали приявні робітники й робітниці стоячи, віддаючи цим способом честь Помершому.

Іменем Окр. Професійної Комісії промовляв п. Чернецький, приєднуючися до загальної жалібної маніфестації.

Віче було дуже численне, так, що саля й суміжні кімнати не могли вмістити всіх присутніх.

ПЕРЕМИШЛЬ У ЖАЛОБІ.

На вістку про смерть Михайла Грушевського вкрились доми українських установ у Перемишлі чорними прапорами, які жалібно звисають з вікон чи бальконів „Віри", Народнього Дому, Міщанської Каси, Українського Інституту для дівчат і т. д.

Першим, що віддав пошану Михайлові Грушевському був Виділ Дівочого Інституту, який дня 30. листопада відбув жалібне засідання. В посмертній згадці були зясовані в коротких, горячих словах заслуги Грушевського для цілої нації, передовсім на полі науки.

Дня 1. грудня відбув жалібне засідання Повітовий Народній Комітет УНДО під проводом посла д-ра Загайкевича, який і звеличав память Покійного та його заслуги на полі політичному, як одного з основників нац.-дем. партії, що відтак перетворилася в УНДО, і як провідника визвольної боротьби на Великій Україні в 1917-18 роках.

Тогож самого дня 1. грудня відбулися жалібні сходини представників усіх місцевих українських товариств та установ. До зібраних промовив посол д-р Загайкевич, охоплюючи з ширшого політичного горизонту діяльність бл. п. Михайла Грушевського, як будівничого Української Держави і як голову першої незалежної Української Народньої Республики. Присутні в числі понад 100 осіб вислухали цієї промови стоячи.

На зборах громадських радних, скликаних повітовою народньою організацією УНДО в Перемишлі в дні 3. грудня, присвятив посол д-р Загайкевич зараз по відкритті зборів посмертну згадку бл. п. М. Грушевському. Стоючи у глибокій мовчанці, вшанували численно зібрані память першого президента Української Народньої Республики.

ЖАЛІБНЕ ЗАСІДАННЯ У ВАРШАВІ.

В суботу 1. ц. м. відбулося в льокалі Українського Клюбу у Варшаві жалібне засідання з приводу смерти М. Грушевського, на якому явилося українське громадянство разом з молоддю в незвичайно поважному числі. Промови виголосили д-р Микола Ковалевський і п. Гліб Лазаревський.

ВІДГУК У ПРЕСІ.

У київських „Вістях" з 27. листопада ц. р. поміщена невеличка посмертна згадка про М. Грушевського, що схарактеризований там як „найвидатніший буржуазний історик України". Подавши короткий життєпис Покійного, „Вісті" пригадують переслідування Грушевського царською владою і підносять дві епохальні його праці: „Історію України-Руси" й „Історію української літератури". В закінченні сказано, що Грушевський помер після важкої недуги у Кисловодську в санаторії всесоюзного комітету сприяння вченим 25. листопада ц. р.

В усій польській пресі появилася вістка про смерть М. Грушевського, подана ПАТ-ом. Ширші замітки принесло кілька органів, з львівських „Газета Поранна", „Век Нови" і „Курер Львовскі" (останній закинув Грушевському шовінізм і ненависть до Польщі, що, мовляв, видно з кожної сторінки його наукових праць). Невеличку передову статтю, прикрашену портретом М. Грушевського, принесло найновіше число „Бюлетину Польсько-Українського" (ч. 48. з 2. XII.).

Париський щоденник „Послєднія Новости" поміщує 29. м. м. ширшу згадку про М. Грушевського на своїй літературній сторінці. Оцінка діяльности та наукової праці нашого громадянина зроблена тут із становища росіян, що не можуть погодитися із думкою про самостійні змагання українців. М. Грушевського називають „людиною глибоко ворожою Росії", а його „Історію України-Руси" — „спробою перетворити всю історію київської та південної Росії (!) з вузько-націоналістичного українського погляду, відокремлюючи її від історії Московщини". Найсмішніша в цій статейці інформація, що в останніх часах большевики зняли остаточно з Грушевського кару заточення і „за старі заслуги призначили йому державну пенсію"!

В Чехословаччині про смерть М. Грушевського перші інформації подало празьке радіо 26. XI. В той-же день деякі вечірні празькі газети подали коротку інформацію, а в газетах з 27. XI. появилися й некрольоги, більші з них в час.: „Lid. Noviny", „Pravo Lidu", „Ceske Slovo", „Polední Lid. Listy" й ін. Пишуть про наукову працю славутнього нашого вченого, його заслуги в українській визвольній боротьбі, порівнюють з великим чехом Паляцьким, нагадують, що Покійний був і членом Чеської Академії Наук. В інформації час. „Ranni Noviny" (ч. 278, 27. XI.) читаємо таке: „Совітська влада, дарма, що причинилася своєю поведінкою до уприкрення його життя, вирішила, щоб за великі заслуги для українського народу поховано Грушевського на державні кошти. Грушевський буде похований в головнім місті Української Сов. Республики в Києві"... Півурядова „Прагер Прессе" з 27. XI. принесла добру інформацію статтю про діяльність М. Грушевського, прикрашену його портретом.

Німецька преса (державно-німецька й австрійська) відгукнулася масово на вістку про смерть М. Грушевського, помістивши на своїх сторінках більші й менші посмертні згадки про великого українського вченого й діяча.

З нашої кооперації.

СПРАВА ОКРЕМОГО РЕВІЗІЙНОГО СОЮЗУ ПРИ ХЛІБОРОБСЬКІЙ ПАЛАТІ У ЛЬВОВІ.

Ми вже писали про те, що Львівська Хліборобська Палата зголосила в Кооперативній Раді у Варшаві проект статуту окремого Ревізійного Союзу при Хліборобській Палаті, з проханням дати тому Союзові право ревізії кооператив у львівському, тернопільському і станиславівському воєвідстві. Кооперативна Рада відкинула цей внесок і не дала цьому Союзові права ревізії.

В цьому випадку характеристичне те, що цей статут окремого Рев. Союзу при Хліб. Палаті у Львові появився у Варшаві зовсім без відома представників українського селянства та кооперації, які є членами Управи та економічної комісії в цій установі. Виходить з того, що проект цей умисно перед ними затаєно.

В цій справі внесли члени Палати інж. Ю. Павликовський і пос. О. Луцький запит до предсідника Хліборобської Палати з домаганням вияснень. Предсідник відповів, що проект статуту внесено до Кооперативної Ради без попередньої наради в Палаті через брак часу, а зроблено це на просьбу „Малопольського Рільничого Т-ва", яке задумує перемінити свої „Кулка Рольніче" на кооперативи і хоче мати для них окремий Ревізійний Союз під патронатом львівської Хліборобської Палати. Наші делегати заявили, що зголошений у Варшаві проект статуту має значно ширші уповновлення, як це представляє предсідник, та що був час відбути нараду в цій справі.

Позатим українські делегати зложили заяву, що коли Хліборобська Палата далі буде обстоювати виключне право на контрактову продаж бекону [?] беконарням тільки членам годівельних секцій при „Малопольськім Т-ві Рольнічім" і якщо дальше буде обстоювати своє домагання нового Ревізійного Союзу для кооператив на своїй території, тоді це витворить умовини, неможливі для праці членів українців у Палаті.

ВИКЛЮЧЕННЯ КООПЕРАТИВ З ЧЛЕНІВ РСУК.

РСУК виключив у листопаді ц. р. 8 кооператив зі своїх членів. Причиною виключення було вперте розборгування свого майна, не зважаючи на наказ та упімнення РСУК.

ТОРГИ ПО КООПЕРАТИВАХ ЗРОСТАЮТЬ

Як видно з оглядів поодиноких кооперативних районів, які поміщує „Госп.-Кооп. Часопис", майже у всіх кооперативах торги в останнім році зростають. І так напр. на 40 коо-

перативи журавенського району 35 кооператив збільшили торги на 35 прц. у порівнанні до торгів з попереднього біляисового року. У 26 кооперативах самбірського району зросли торги на 25 прц. в порівнанні з попереднім роком. В районі Турка н. Стр. у 18 кооперативах зросли торги на 33 прц. 28 кооператив дрогобицького району виказують зріст торгів на 18 прц.

Причиною зросту торгів є без сумніву зростаюча кооперативна свідомість серед широких мас покупців, а також у великій мірі торги з трафік, які прибули тепер кооперативам.

СВЯТО КООПЕРАЦІЇ В ТОРГОВИЦІ ПІЛЬНІЙ, ПОВ. ГОРОДЕНКА.

„Селянська Кооператива“ у Торговиці Пільній — одна з найкращих кооператив у городенському повіті. Веде три крамниці в селі, має на власних фондах майже 9 тисяч зол., а в останнім часі побудувала собі власний кооперативний дім, в якім міститься тепер головна крамниця.

З нагоди посвячення цього дому улаштувала „Селянська Кооператива“ 4. м. м. „Свято Кооперації“, яке відбулося дуже величаво і виказало любов та привязання широких мас українського народу до кооперативної ідеї.

Свято розпочалося Службою Божою та панахидою по померших членах, а потім відбулося посвячення дому при участи великого здвигу місцевих і дооколичних селян та предпанахидою по померших членах, а потім відбулася святочна академія в салі чит. „Просвіти“ (тепер під завідуванням Кружка „Рідної Школи“, бо читальня розвязана). Вечором на закінчення святочного дня відіграв аматорський гурток кооперативну драму на 4 дії Косовського „Для ближніх“ і як додаток жарт на одну дію „Чорт не жінка“. До пізної ночі тревали ще потім танці та забави молоді. Так відсвяткувало село Торговиця Пільна цього року свій радісний день кооперації.

В. Л.

Наші радники в Торговельній Палаті.

ПІСЛЯ ВИБОРІВ ДО ПРОМ.-ТОРГ. ПАЛАТИ У ЛЬВОВІ.

Ми вже писали про те, що І. стадія виборів покінчилась компромісом без голосування і що на підставі цього компромісу ввійшов до нової Пр.-Т. Палати у Львові дир. Центросоюзу **п. Ю. Шепарович** і як заступники **п. Ганулях** і п. Турин з Тернополя. ІІ-а стадія виборів — це вибір радників у нутрі поодиноких пром. і торг. організацій у скількості, яку їм признано з уряду.

Нашому Союзові Купців і Промисловців признано три мандати. На Надзв. Заг. Зборах в неділю — як це ми вже вчора подали в новинці — члени Союзу вибрали радниками голову **п. Скопляка, д-ра Чумака** („Будучність“, Тернопіль) й **інж. Семянчука** (ПСК, Станиславів). На Зборах, були присутні також головний виборчий комісар п. Кашталевич і дир. Пром.-Торг Палати п. Вахтель. Явились теж почесні члени т-ва сеніори **д-р К. Левицький і д-р С. Федак.**

Після панахиди за проф. М. Грушевського, в якій взяли участь члени С. У. К. і Пр., зійшлись вони, як теж запрошені гості на спільний обід у „Молодій Громаді“. До зібраних промовив голова п. Скопляк, вітаючи перш за все делегатів Парл. Репрезентації послів Луцького і Біляка, представників центр. економічних установ і преси. Підчас обіду промовляло дуже багато присутних, а головною темою промов були взаємини кооперації і приватників.

Зазначимо, що з номінації дістануть українці мабуть ще один мандат.

Психольогічні причини атеїзму.

(З відчитової салі.)

Другий з черги реферат з циклю „Академічних Вечорів“, під згаданим заголовком виголосив о. д-р Г. Костельник у неділю 2. грудня ц. р. у салі Т-ва „Українська Бесіда“ при вул. Рутовського. Вельми цікава тема і сама особа прелеґента притягнули нашу публику і простора саля була виповнена вщерть. Хід думок такий:

Які є причини атеїзму? Ось вихідна і головна проблема. Добре мати перед очима атеїзм і порівнювати його з релігією. Релігійні люди, коли мали тільки фільософічний змисл, завсіди намагалися наводити докази на істнування Бога, щоб оправдати свою віру (Плятон, св. Тома з Аквіну й інші). І нині люди намагаються систематично опрацювати проблему віри в Бога. Тайна всесвіту, що виказує правильний уклад, розум, наша совість, релігійне почуття, гомін дзвонів, смерть дорогої особи і зоряне небо дають спонуку до такої систематичної праці.

А атеїзм? Не знаю книжки, яка систематично хотіла би вичерпати проблему атеїзму і доказати його правильність. І коли релігія все хоче показатися людям, атеїзм завжди скривається: інкоґніто і під криптонімом. Він залюбки займає позицію к р и т и к а р е л і ґ і ї, але і тут вибирає з релігії тільки те, що хоче. Всі атеїсти вдоволяються еклектизмом. Нема книжки, яка систематично намагалася би вичерпати цілу проблему релігії, щоб її опрокинути. Але таке становище найлекше: неґативна критика, без систематичного схоплення суті.

Всеж таки ясно, що атеїзм, як спихічне явище, мусить мати свої повні причини, хоч атеїсти не наводять їх або бояться їх наводити чи не вміють їх схопити. Тому старайМося їх схопити і заналізувати.

Одні з доказів атеїзму н е ґ а т и в н і (ті, що руйнують віру), другі п о з и т и в н і (ті, що будують атеїстичний світогляд).

Н е ґ а т и в н і виростають на тому полі, де наука „суперечить“ релігії. Відомий закид атеїстів: Релігія каже, що матерію створив Бог; фізика каже, що матерія незнищальна, отже вічна. Французький учений Г. Сеай каже: Ми перешукали вселенну, але в ній не знайшли божого престола... Але це тільки фрагменти. І такі арґументи ні не нищать цілости релігії, ні не вистачають, щоби бути атеїстом.

П о з и т и в н і арґументи атеїзму, які створюють атеїстичний світогляд, такі: Віра в Бога, душу, релігія — це ілюзія. В такому змислі написане „ Де натура рерум“ Люкреція і „Етика“ Спінози. Одначе атеїст С. Фройд каже, що „про реальну вартість релігійних понять не можемо судити; їх не можна доказати ні не можна знищити“. Як виходить зі слів Фройда — позитивні докази безсильні.

Але ані Люкрецій ані Спіноза не доказали свого атеїзму. Атеїзм завжди вважав себе за самозрозумілу безпосередню річ, яка не потребує доказів. Тому атеїсти не відчувають потреби систематичного обоснування свого атеїзму. Льоґічно він збанкротував, бо ніхто ипр. не стане доказувати,

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 5. ГРУДНЯ 1934.

Д-Р ЕВГЕН ОЛЕСНИЦЬКИЙ. 39

СТОРІНКИ З МОГО ЖИТТЯ.

XVII. ЖИТТЯ Й ОРҐАНІЗАЦІЯ АКАДЕМІЧНОЇ МОЛОДІ 1878—1882 Р.

Життя української академічної молоді у Львові зосереджувалося в тих часах у Товаристві „Дружний Лихвар“. Було воно з початком шк. р. 1878/9 дуже слабе й анемічне, та згодом почало будитися й розвиватися. Головою „Дружного Лихвара“ був у 1878-9 р. Осип Білинський, який помер перед кількома роками як радник суду в Бережанах; в 1879/80 р. Андрій Чайковський, відомий письменник та адвокат; в 1880/81 р. я, а в 1881/82 р. Володимир Коцовський, опісля директор учительської семинарії в Сокалі. Ввесь той час ішла серед товаришів ідейна боротьба між напрямом старонародовецьким, себто консервативним, і радикальним, який вносила частина молоді, що стояла під впливом Франка.

В двох перших роках перший напрям був сильніший: в другім році (1879/80) стало з цієї причини доходити між товаришами до конфліктів. Тодішній голова Товариства А. Чайковський був — правда — під цим оглядом обєктивний, та секретар виділу, Кокорудз, пізніший директор академ. ґімназії у Львові, був горячим прихильником консервативного напряму і противником радикального, що його старався при кожній нагоді нищити. Товариші не могли цього зрозуміти тому, що Кокорудз донедавна ще був саме загорілим прихильником крайнього напряму, висказував свої погляди дуже різко, а навіть у „Громадськім Друзі“ помістив переклад дуже протиклерикальної поезійки „Молитва попа“. Тому губилися всі в здогадах, що мала значити та нагла зміна, що він уже в такім молодім віці (бо був тоді на 2. році фільософії) став нараз таким дуже льояльний, клерикальний і консервативний.

Загальні збори „Дружного Лихвара“, які відбулися в осени 1879 р., вибрали крім виділу ще й окрему відчитову комісію, яка мала можливо найчастіше влаштовувати в Товаристві відчити. В її склад входили Франко, Северин Данилович, я і ще два товариші, яких нині вже не тямлю. Комісія вибрала мене своїм головою. В комісії панував інший напрям, як у виділі і цей напрям відбивався також у відчитах, що їх аранжувала комісія. Це було Кокорудзові дуже не до смаку і він старався настроювати виділ неприхильно до комісії та ріжними способами поставити її під кураетелю виділу. Вислідок цього збільшалося роздвоєння між виділом і комісією, так, що вкінці дійшло до конфлікту.

На одну з неділь заповіджений був відчит Северина Даниловича, не знаю вже на яку тему, та досить, що тема та Кокорудзові не подобалася і він спричинив засідання виділу саме перед відчитом та перефорсував на виділі ухвалу, що він відчит цей заказує і прибив ту ухвалу на чорній таблиці в Товаристві. На означений час почали сходитися товариші. Коли зібралося достаточне число, я, як голова комісії, завізвав Даниловича, щоб розпочав відчит. На це виступив Чайковський і заявив, що виділ заборонив відчит, при чому показав рукою на ухвалу, прибиту на таблиці. Тоді я здер ту ухвалу, подер її на кусні, кинув на землю і потоптав ногами. Чайковський, цим обурений, вийшов з Товариства, затріснувши за собою двері; тоді Кокорудз вискочив на середину кімнати з криком: „Товариші, — ідіть додому, бо він пішов на поліцію!“ Серед товаришів счинився страшний крик. Усі кинулись на Кокорудза з криком: Поліцай! Шпіцель! Геть з ним! і т. д. — і хто знає, до чого було би дійшло, та Кокорудз, поміркувавши, що зле, покинув чимскорше льокаль Товариства, після чого відчит Даниловича відбувся без перешкоди.

Та отся подія внесла в Товариство заколот. Виділ хотів з початку повести проти мене і Даниловича ріжні дисциплінарні заходи, та опісля дав спокій, одначе товариші зиеохотилися і перестали ходити до Товариства так, що в другій половині року 1879/80 кімната Товариства, яка тоді містилася при вул. Каменній, звичайно стояла пусткою і життя Товариства зовсім перепинилося.

З початком нового шк. р. в осени 1880. відновилося життя знову. Мене вибрали голо-

що годинник сам зі себе повстав. Куди більше безнадійна справа доказувати, що всі живі організми самі зі себе, безпляново повстали. Одначе атеїзм має дуже могуче й вічно сильне джерело в буденному почуванню. Його годі описати, але можна тільки вказати на нього. Вірні є теж напів атеїстами тільки завдяки тому буденному почуванню, з якого родяться всякі сумніви віри. Простолюдин теж має таке почуття буденности. Одначе, коли він тільки гляне на зоряне небо, зачинається для нього тайна. В його душі оживає релігійне почуття тайни, чуда, вищого світа. І релігія бере верх над буденщиною.

Атеїзм починається з поширенням науки. Чому? Бо природничі науки поширюють це почуття звичайности, буденности. Яким чином? В старовину люди почитали сонце, місяць, зорі за богів. Нинішня фізика відкрила, що небесні тіла складаються з таких однородних складників матерії, з яких зложена наша земля. І тут криється джерело тріюмфу: „Ми перешукали всесвіт, але божого престола не найшли...“ Розвинена техніка, фабричні вироби поширюють наш буденний світ, розбудовують наше почуття безтайности. І це почуття домагається диктаторського становища в нашій душі в імені „науки“ (експеримент большевиків у СССР). Воно хоче бути єдине обовязкове і всевладне. Це почуття буденности противиться всякій чудесности, вищому буттю. Містичний змисл життя йому чужий. Ціла релігія для нього є „ілюзією“.

Можуть бути люди, виховані без релігії, яких тягне це почуття буденности. Інші люди, ніби в імені науки, підпадають під переможний вплив цього почуття, а його перспективу на життя приймають за єдине й останнє слово правди. Так діється не тільки з ученими, але також з поетами, мистцями.

Ось тут скривається психольогічне джерело атеїзму: Нема нічого, лиш почуття буденности, звичайности, безтайности, плиткости (нема безодні) і перспектива того почуття на ціле життя-буття — змислово-матеріялістична.

Дійсно, такого почуття не треба доказувати. Його тільки треба взяти за правду. Але гірка іронія. Атеїсти, які нібито воюють в імені науки, в дійсности воюють в імені безкритицизму.

В дискусії забирало голос 11 осіб, але ледви кілька трималося теми. Тому прелеґент кількома словами дав основні вияснення на їх запити. Дискусію замкнув о. крилош. Дзерович подякою прелеґентові за його дуже цінний і цікавий реферат, а публика рясними оплесками нагородила о. д-ра Костельника за його працю.

Вечір перекладів української поезії.

У неділю 2-го ц. м. у великому амфітеатрі „Колеґіюм Максімум“ львівського університету два молоді польські поети знайомили слухачів із своїми перекладами сучасної української поезії. Олександер Бавмґартнер і Здзіслав Кунстман почали цю перекладову працю самохіть, навіть не від року і за той час зробили вже багато. Дещо видрукували по журналах, дали дві радіові авдиції, ввесь час далі перекладають.

Вечір їх перекладів ділився на дві частини: у першій ішли поети позальвівські, у другій здебільша львівські такі, що постійно із Львовом звязані. Обі частини попередила коротенька інформаційна передмова про авторів. Із цих передмов видко було, що прелеґенти збирали інформації про наших поетів власними силами і давали їх характеристику головно на підставі тих поезій, які мали під рукою. Цим можна пояснити деякі неточности в інформаціях.

Між вибраними на цей вечір поетами ішли прізвища у такій черзі: Н. Л. Холодна, Ю. Косач, Б. Лепкий, Е. Маланюк, О. Ольжич, П. Тичина, М. Рильський, О. Стефанович, О. Влизько, А. Скиба, Б. І. Антонич, О. Бабій, С. Чарнецький, С. Гординський, І. Клей, Б. Кравців, А. Курдидик, Я. Курдилик, Р. Купчинський, Н. Лукіянович, Л. Мосендз, А. Волошак, М. Рудницький.

Прелеґенти застереглись, що зроблений ними вибір поезій — випадковий. Відомо, що перекладчик часто йде за першим враженням, коли вірш йому до вподоби або легкий до перекладу. Оба перекладчики, добрі знавці поетичних засобів, надали неодній, навіть слабшій речі, модерну форму. Щодо самого способу декляма̀ції пп. В. Качмарського, І. Бобровського і З. Кунстмана можна би мати одно основне застереження: — декляматори занадто сильно підкреслювали поетичність настрою, попадаючи в патос або сентиментальний лірнзм. Через постійне наголошування надто великої скількости слів і місць, вірш тратив свою цілість композиції і розлітався на поодинокі акорди. Можливе, що частина вини паде тут на надто велику салю, в якій голос губиться, гуде. Авдиторія була досить нечисленна, як на такий амфітеатр. Присутні мали ще один доказ, що поезією мало хто цікавиться.

Стара пєса по новому виведена.

ТЕАТР „ЗАГРАВА“ ОБІЦЮЄ НАМ НОВОГО „ГРИЦЯ“.

На вулиці у Перемишлі зустрічаємо режисера „Заграви“ М. Блавацького, що приїхав із театром на ряд вистав і з перших слів цікавимось новозаповідженою виставою „Ой, не ходи Грицю“. Обіцюють нам „Гриця“ зовсім „по новому“. Були колись чутки, що хтось хотів убрати Гриця у фрак, як це робили з Гамлетом.

Артист рішуче відмахується від подібних думок. Сидимо у цукорні і він дає дуже подрібні пояснення про намічену виставу.

— Коли хочемо поставити „Гриця“ інакше, ніж досі, то маємо на увазі головно те, що його треба оживити, зробити з нього цікаву виставу. Та не хочемо зривати з нічим, що досі було добре у традиційному „Грицю“.

— Від чого починаєте?

— Перше від точного прочитання самого тексту. Читаємо його як нову пєсу, передумуємо кожну сцену, добуваємо з них те, що там досі невикористане. „Гриць“ повинен нині виглядати так, як жінка з 1860 р. убрана згідно з теперішньою модою. Відкидаємо шнурівку, штучний бюст, величезний капелюх з перами і вертаємось до простоти.

— Як з декораціями?

— Вони будуть сильно барвисті, романтичні, на перший погляд немодерні, але згідно з духом пєси. Про них не буду казати, побачите їх.

— Чи зміняєте текст?

— Так. Мусимо боротись з такими анахронізмами, як монольогами, вводимо нові дієві особи, дрібні, але дуже потрібні. Сцену з ворожкою переносимо на кінець 4-ої дії. Викреслюємо деякі непотрібні речі.

— Як з музикою?

— Пісні здебільша лишаються, тільки деякі будуть іти „а капелля“. Додаємо увертюру і кілька мельодраматичних мотивів. Нпр. головна сцена з божевіллям Марусі трактована мельодраматично. Все це залежить від гри...

— Що можете сказати про гру?

— Гадаємо, що з „Гриця“ треба добути передовсім безпосередність народніх пристрастей. Не була би це трагедія, якби цих пристрастей там не було. Маємо тут смертельну ненависть і нестямне кохання. „Гриць“ це українська „Кавалерія Рустікана“. Не хочемо тут запускатись у нетри психольоґії, але будемо шукати ефектовного видовища. Треба таку пєсу грати з розмахом і темпераментом, не як звичайну побутову драму.

— Все це нелегка справа.

— Знаємо про це і тому до такої пєси підготовлялись ми довго, спільними зусиллями. На пробах кожний член нашого ансамблю давав свої завваги, пробував освітлити цілу пєсу і поодинокі ролі, як її розуміє. Одночасно обдумували ми, як повинні виглядати сцени і цілі дії, щоб не було в них того давнього непотрібного вантажу, що томить глядача і нагадує йому інші побутові пєси, у нас уже перестарілі.

— Цікаво побачити, як це у вас вийде — кінчу розмову.

М.

вою і я намагався оживити Товариство. Ми розпочали влаштовувати щотижня на „Бесіді“ відчити, злучені з музикальними продукціями й декламаціями, в яких брали участь також члени „Бесіди“; отже настало товариське зближення старших з молодю. Упередження супроти радикальнішого напряму почало зменшуватись. Ані Франко, ані його товариші не були такими страховищами, як з початку. Франкові твори став Барвінський містити в „Ділі“ і „Правді“, що виходила якийсь час під його редакцією. Крім цього став видавати Белей при головній помочі Франка літературний місячник „Світ“, що його молодь сильно підтримувала і ширила по краю. В таборі народовців запанували ліпші відносини. До головних органів партії „Діла“ і „Батьківщини“ прибуло ще гумористичне „Зеркало“, якого редактором і рівночасно ілюстратором став Корнило Устіянович і яке швидко позискало собі симпатії й попит у краю. Головним літературним органом була „Зоря“, видавана Партицьким; одначе вона не імпонувала ані багатством, ані добірністю змісту й опиралася в тих часах майже виключно на галицьких силах. Кращі часи „Зорі“ припадають аж на пізнішу добу, коли при ній став працювати Франко, чи пак, коли Володимир Лукич-Левицький, обнявши її, навязав взаємини з закордонною Україною і зробив її загально українським органом.

Під впливом всенародного віча з 30. листопада 1880 р. пойшло на недовгий час також до зближення між українською і москвофільською молодю. „Дружний Лихвар“ став запрошувати членів „Акад. Кружка“ на свої вечерниці на „Бесіду“. Вони приходили греміяльно, опісля ми громадно відвідували їх в кімнатах „Кружка“. До зближення причинилося також і те, що предсідником „Кружка“ був Роман Бачинський, з яким я жив у добрих товариських відносинах ще з ґімназійних часів у Тернополі і продовжував ті відносини у Львові в університеті. Приязнь голов обох товариств впливала також на добрі відносини самих товаришів. Дійшло до того, що в зимі 1881 р. порішили оба товариства влаштувати спільний баль у салі „Народнього Дому“. Факт — цей — досі небувалий — викликав велику сензацію в усіх руських кругах і стрінувся з загальною симпатією. Великою перешкодою у виконанні цього пляну станула справа запросин на баль, а саме їх мови й стилізації. Спільна комісія, вибрана до цього обома товариствами, відбула кілька засідань і немало наломила собі голови, щоб довершити цього тяжкого діла. Найтвердший горіх представляв сам вступ запросин. Ми проектували: „Маємо честь запросити Вас“, а „кружкарі“: „Імієм честь пригласити Вас“. По довгих комбінаціях принято вкінці запроектовану мною компромісову формулу: „В честь вміняємо собі просити Вас“ — і в такий компромісовий спосіб полагоджувано відтак рядок за рядком.

(Далі буде).

Перед політичним процесом у Кремянці.

В дні 12. грудня ц. р. відбудеться перед рівенським окружним судом у Кремянці розправа проти учнів ґімназії К. Таранчука, А. Мельничука, А. Лотара, В. Янчара, Р. Зелинської, Г. Козубської, Е. Трачуківної, В. Шереметівної, В. Ключинської і М. Медвецького, яких обвинувачують зі статті 154 § 2. к. к. за похвалювання політичного злочину. Мельничук і Янчар від довшого часу перебувають у вязниці, решта на волі. Боронити їх мають адв. С. Підгірський з Ковля і М. Багринівський з Рівного.

Громадяни!

Сповнимо свій громадський і національний обовязок супроти „Просвіти". В перших днях грудня ц. р. даймо їй відповідно до своєї спроможности дар. Власним прикладом і живим словом викличемо серед свойого окружения відповідний настрій, підем духа — захоплення. До жертвенности на „Просвіту" заохотимо, ба навіть приневолимо всіх наших знайомих масовими датками на свою всенародню і найбільш заслужену „Просвіту" не тільки забезпечимо її незалежність і дальший розвиток — але й докажемо свою ідейну зрілість та національну силу. Наше гасло: „Без сповнення національного обовязку нема життя нації!" Тому всі українці — без огляду на стан, походження, вік, пол, партійну приналежність, дадуть негайно свій *„Дар Просвіті"*.

Для влекшення сповнення цього святого обовязку висилаємо в сьогоднішньому числі нашого часопису чеки з кріпкою вірою, що всі вони повернуть з відповідними жертвами.

Зворот басейну Сари за міліярд франків.

РИМ, 3. 12. ПАТ. Нині в год. 1-ій вполудне комітет трьох закінчив свої праці і підписав договір Франції з Німеччиною у справах фінансово-господарських з приводу сподіваного звороту басейну Сари Німеччині. Добре поінформовані французькі кола кажуть, що Німеччина заплатить за копальні басейну Сари 900 міліонів франків. Додає, що підчас нарад обговорено теж справу ноти, яку Франція вишле до Берліна у відповідь на ноту з 13. вересня ц. р. у справі східного пакту. Одначе Франція підожде з висилкою ноти аж доки не наспіє відповідь Польщі.

Крім того зверне інвестиційні кошти і враз зі згаданою сумою заплатить міліярд франків у короткому речинці. Крім того Німеччина поготилася на достави вугілля Франції. Крім протоколу, який підписали французький амбасадор Шамбрен і німецький фон Гасель комітет трьох складе звіт Раді Ліґи Націй. Звіт буде заторкувати теж політичні проблеми. Кружляють поголоски, що Німеччина згодилася загарантувати безпеку і волю усім мешканцям басейну Сари. З гарантій не будуть користати політичні еміґранти, які в останніх часах прибули до басейну. До Женеви виїхав голова комітету трьох барон Альоїзі і там відбудуться ще сходини цього комітету.

Конференція мін. Ляваля з німецьким амбасадором.

ПАРИЖ, 3. 12. ПАТ. „Пті Журналь" повідомляє, що мін. Ляваль відбув довшу нараду з німецьким амбасадором Кестером з нагоди підписання торговельного договору, з яким обговорив усі проблеми, які цікавлять обі держави. Щоденник підкреслює, що мін. Ляваль говорив у палаті послів про Німеччину дуже прихильно

—o—

Виповідження вашинґтонського трактату і будова нового корабля.

ТОКІО, 3. 12. ПАТ. Нині рішив японський кабінет на спеціяльному засіданні повідомити держави, які підписали вашинґтонський морський трактат, що Японія виповідає його. Це рішення має затвердити ще приватна рада цісаря.

У доках Йокосукі почали будувати новий воєнний корабель „Тенґасакі" містоти 10.000 тон.

ТОКІО, 3. 12. ПАТ. Представник міністерства закордонних справ заявив закордонним журналістам у відповідь на промову Льойд Джорджа, який напав на Японію за злогадне „зачинення дверей" у Китаю, що Японії куди більше залежить ніж якій іншій державі, щоби в Китаю вдержати політику „відчинених дверей". Висловив жаль, що чужі держави намагалися усунути впливи Японії у Китаю і тому піддержували китайський бойкот японських товарів. Людство було би куди щасливіше, якби всі держави вели політику „відчинених дверей" і не вводили ніяких обмежень для чужих товарів.

Конфлікт між райхсферою та пробоєвиками?

ЛЬОНДОН, ПАТ. Берлінський кореспондент „Таймс-ів" передбачує недалекий конфлікт між райхсверою і відділами СС. Напруження між обома орґанізаціями нині є вже прилюдною тайною. Тепер доходить до такого стану, який був між райхсверою та відділами СА перед 30. червня ц. р. Щоправда СС. не такі чисельні як СА, та що нараховують 200 до 300.000 знаменито виеквіпованих і здисциплінованих членів, творять орґанізацію великих військових аспірацій.

Большевицький посол у Тітулеску.

БУКАРЕШТ, ПАТ. Міністр Тітулеску приняв новоіменованого большевицького посла Островського, з яким мав довшу нараду. В пресовому інтервю посол Островський оказав, що буде старатися навязати та затіснити добрі сусідські взаємини між обома державами

Сталін і Яґода ведуть слідство.

БЕРЛІН, 3. 12. ПАТ. Німецьке Інформаційне Бюро повідомляє з Москви, що комісар внутрішніх справ і голова ҐПУ Яґода виїхав з богатьома урядовцями тайної поліції до Ленінграду з метою вести слідство в справі вбивства Кірова.

До Ленінграду приїхав Сталін з Ворошиловом теж у справі вбивства Кірова.

—o—

Масове винищування політичних вязнів

МОСКВА, 3. 12. ПАТ. Закордонні кореспонденти у Москві одержали такий комунікат: Президія Центрального Виконавчого Комітету Комуністичної Партії СССР на засіданні в дні 1. грудня ц. р. рішила наказати слідчим орґанам вести в приспішеному ході слідство проти осіб, обвинувачених за підготовку або виконання терористичних актів. Судовим орґанам приказано не виконувати присудів смерти. Зате доручено виконувати негайно смертні присуди на засуджених за терористичні акти.

—o—

Як виглядає большевицька жалоба.

МОСКВА, 3. 12. ПАТ. ТАСС повідомляє: З усіх усюдів СССР надходять телеґрами з великим обуренням з приводу вбивства Кірова. У богатьох містах відбулися віча, на яких рішено закінчити перед речинцем річний плян продукції і таким чином вшанувати память убитого.

—o—

Найбільший телескоп.

НЮЙОРК, ПАТ. У місті Корнінґ, стейт Ню-Йорк, вдалося відлити сочку, якої промір виносить 5 м. 87 цм. Сочка дає змогу бачити на віддаль 900 міліонів світляних літ, або тричі дальше, як це було можливе при помочі дотеперішніх телескопів.

Жертви буревію.

МАНІЛЯ, 3. 12. ПАТ. Біланс втрат, заподіяних останнім буревієм, доволі сумний. Згинуло 18 осіб, ранених було 70. Без даху є 15.000 осіб. Наслідком буревію затонув моторовий корабель із 20 людьми залоги. Втрати в плодах виносять кілька міліонів долярів. Із острова прийшли вістки про новий буревій.

—o—

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— У міністра Тітулеску відбулась нарада, в якій взяли участь премієр Татареску, міністер торговлі і промислу і ґубернатор народнього банку. По нараді мін. Тітулеску переговорював з колишнім премієром Маню.

— На грищі Славії у Празі підчас змагань копаного мяча завалилися степениці. 50 осіб ранених, здебільша поломані руки і ноги.

— До Риму приїхав австрійський міністер скарбу Буреш.

— До Парижі приїхав мін. Єфтич і відбув нараду з реґентом Юґославії, кн. Павлом. Опісля виїхав до Женеви.

— По шеститижневих нарадах покинула Москву делеґація уряду совітської Монґолії з премієром Ґентуном.

—o—

Величезна повінь в Австралії.

МЕЛЬБУРН, 3. 12. ПАТ. Округу Мельбурн навістила катастрофальна повінь. Внаслідок зливних дощів виступила зі своїх берегів ріка Яра. Вода зірвала багато мостів, а ще більше ушкодила. Мешканців міста Коврун виселили, які цілу ніч сиділи на дахах. Хорих по шпиталях ратували перед повінню через отвори дахів.

З околиць навіщених повінню надходять розпучливі вістки. Здовж берегів плаває 17 трупів моряків корабля „Корамба". 217 людей пропало без вісти. Кілька сіб померло від електрики, бо буря поперевертала багато стовпів з електричними проводами. 6.000 осіб залишилось без даху.

З листів до Редакції.

(У відповідь послові д-рові Ст. Бараневі на його статтю „Найкращий дарунок для української кооперації".)

Високоповажаний Пане Редакторе!

Прошу ввічливо не відмовити помістити в „Ділі" отсих кілька слів відповіди на статтю, поміщену в „Ділі" з 28. листопада ц. р. під ч. 320. під наголовком „Найкращий дарунок для української кооперації", підписану д-ром Степаном Бараном. У статті міститься уступ отсього змісту: „Зате велику шкоду щодо мови приніс нам популярний колись у нас „Правотар" д-ра Филипа Евина з 1910 р., написаний з погляду правничих термінів і висловів штучною диковиною, ніким неуживаною, що на щастя, майже у нас не прийнялася". Цей остракізм, а не критика д-ра С. Барана на „Правотар", є обєктивно нестійний. Одначе, щоб оминути особисту полеміку, покликуюсь на голоси критики „Правотаря", а саме:

В числі, здається, 160. „Діла" з р. 1909. пише д-р Е. Олесницький про „Правотар":

„Правотар" — се цінний твір у руськії мові котрий вповні заслугує, щоб про него ширше поговорити... Автор старався бути популярним, що йому вповні удалося, однак для сеї ціли не жертвував ані на волос юридичної сторони праці. У викладі законів видно зрілого й опитного юриста, в укладі взорів видно практика громадянина, обзнайомленого знаменито з потребами свого народу й уміючого зарадити кожній потребі. Длятого та книжка є пожаданим підручником для всіх, почавши від адвоката, судді і нотаря, скінчивши на інтеліґентнім селянині... Зверхна форма прегарна..."

Зновуж у числі 169. „Діла" з р. 1909 пише про „Правотар" д-р Андрій Чайковський:

„Саме попався мені в руки „Правотар" д-ра Филипа Евина... Критику сеї, так тяжкої праці, написав уже д-р Евген Олесницький. Я хочу тут прилюдно заявити, що на сю критику я, як довголітній адвокат, вповні годжуся... Подивляю витревалість автора, що в одній книжці... „вспів помістити стільки законів у добрім українськім перекладі".

Отже, коли два корифеї нашої палестри, мистці й естети українського слова, видали таку похвальну опінку „Правотаря" і щодо його зверхньої, отже й мовної сторони, і щодо його змісту, тоді ця їх опінка, що є в такім різкім противенстві з остракізмом д-ра Ст Барана, говорить проречисто, що д-р Ст. Баран тут очевидно промахнувся.

А врештою, чи можливе, щоби книжка, яка принесла „велику шкоду нашій мові", „повна диковинних висловів", стала, як сам, д-р Степан Баран признає, книжкою в народі „популярною", — і чи тим признанням не побиває д-р Степан Баран сам себе?

Якщо д-р Степан Баран кожний пятнований ним як „диковина" вислів схотів був провірити на сторінках словарів української мови Партицького, Желехівського, Уманця Грінченка, „Правничого словаря" д-ра Костя Левицького, чи в річниках „Вістника Державних Законів" б. Австрії в перекладі д-ра Ол. Кулачковського, — був би безперечно там його найшов.

Нехай вільно буде мені при цій нагоді звернути ласкаву увагу д-ра Степана Барана на статтю Ст. Сірополка, поміщену в ч. 306. „Діла" з 14. листопада ц. р. під наголовком „Наш обовязок перед памятю М. Старицького", зокрема на її уступ, що починається від слів: „...Саме за ці новотвори М. Старицький зазнав за свого життя багато прикростей від критиків, що підоймали його на глум за новостворені ним україн-

ські слова... Однак життя виправдало М. Старицького, бо майже всі його словотвори... — за висловом Івана Франка — здобули собі право горожанства".

Пане Товаришу Д-р Баран у Вашім остракізмі дотично мови „Правотаря" самі Ви стверджуєте, що його мовна „диковина" „на щастя майже у нас не прийнялася", — значить: таки щось з неї прийнялося, на що врештою вказує признаний Вами факт, що „Правотар" став книжкою популярною.

Я далекий від того, щоби ставити себе навіть у тінь М. Старицького щодо знання української мови, але його мовна творчість та прикрі переживання з тої причини вказують, як дуже обережні повинні ми бути в наших осудах мови, передовсім тоді, коли за нами не промовляє, але й категорично признаний нам у тій ділянці авторитет.

Д-р Филип Евин.

*

Прийміть, Високоповажаний Пане Редакторе, щиру подяку та вислови мого високого поважання. *Д-р Филип Евин.*

Львів, 29. листопада 1934. р.

НОВИНКИ

— **„Поет Зеленої Буковини".** Заходом „Товариства письменників і журналістів ім. І. Франка" відбудеться в пятницю 6. ц. м. у домівці „Молодої Громади" (Нар. Гостинниця, І. пов., вхід другою брамою), в 7. год. вечором, відчит проф. Миколи Матіїва-Мельника про життя і творчість Юрія Федьковича. Надзвичайно цікава поява буковинського поета, як людини і творця, є вдячною темою, актуальною у звязку з цьогорічним його ювилеєм. Вступ вільний.

— **Свято-Академія в честь Ю. Федьковича** відбудеться дня 9. грудня в салі Великого Театру. На дуже ріжнородну програму складаються хори — композиції Євсевія Мандичевського (Оскресни, Бояне, Місяцю князю, Зозулька), Ст. Людкевича (Як я, братя, раз сконаю, старогалицька мельодія), О. Нижанківського (З окрушків), Б. Кудрика (Поетова доля) — все до слів Ю. Федьковича. Атракцією свята буде інсценізація вірша „Гуляли" до композиції Нижанковського (виконає школа проф. О. Суховерської — уклад Р. Купчинського), а далі рецитація „Довбуша" Геника-Березовського та драматизація вірша „Сонні мари" (у виконанні О. Луцького). Святочну промову виголосить Б. Лепкий. Участь беруть співочі товариства: „Львівський Боян", „Сурма" і „Бандурист" та жіночий хор учениць гімназії „Рідної Школи". Диригенти Вп.: І. Охримович, О. Плешкевич та І. Гриневецький. Просимо поспішати з замовленнями білетів у книгарні „Просвіти", вул. Руська 1.

— **Листівки з проєктом церкви СС. Василіянок у Львові** при вул. Потоцького ч. 95 появилися на днях у новому мистецькому виданні. Ціна одної листівки 10 сотиків, при чому ввесь дохід з продажі призначений на будову церкви. Проєкт тої церкви виконав арх. Р. Грицай. Згідно з його пляном буде це одна з найкращих церков Львова. Не сумніваємося, що українське громадянство розкупить масово ту листівку, щоб таким чином причинитись і від себе до здвигнення того величавого храму у столиці краю.

— **Авторський вечір Маврикія Шимля.** У т. зв. жовтій салі Технольогічного Інституту при вул. Булярда 5 у Львові відбувся мин. суботи заходом жид. нар. університету ім. А. Айнштайна авторський вечір одного з найчільніших молодих жидівських поетів, Маврикія Шимля. Шимель — це поет жидівської вулиці і простолюддя з високою поетичною культурою і загально люблений серед жидівського громадянства. Поезія його, повна молодечого запалу та тихого смутку і трагедії жидівських низів, нерідко сягає до українського фолькльору і краєвиду, серед якого живуть його земляки. Улюблена тема Шимля — місячні ночі, матір і вимираючі сьогодні типи гетта з їх романтикою і сентиментом. На вечері, на якому автор та п. Ріттель дуже добре відчитували твори молодого поета, було багато публики, а щирі оплески доказували, наскільки цей Шимель близький до свого громадянства, якого кожну втіху й біль чує ревно своєю поетичною душею, передаючи його оригінальною і дбайливою формою свого вірша. (а)

— **„Газета Поранна" в нових руках.** Як повідомляє „Курер Львовскі", після довгих переговорів львівська „Газета Поранна", що находилася в передодні упадку, перейшла в останніх днях в руки львівських ББ-ів. Представником санаційної партії в редакції став п. Вичинський, а разом з ним головним редактором п. С. Менчель, причому змінено теж дальший склад редакції.

— **Арештування в Станиславові.** Серед української молоді в Станиславові переведено низку ревізій. Як повідомляє „Курер Львовскі", знайдено якісь компромітуючі матеріяли, наслідком чого арештовано кільканацять осіб, між ними одну жінку.

— **Природний приріст польського населення зменшується.** Статистика виказує, що природний приріст національних меншин у Польщі є сильніший від приросту польського населення, який зменшується від 1927 р. Орган суспільної медицини „Лекарж Польскі" стверджує, що польський природний приріст упав протягом останніх десятьох років із 16 до 12.3 на тисячу мешканців. В роках 1931—1933 число живих уродин зменшилося на 100 тисяч. Спадок уродин у Польщі, як стверджують німецькі джерела, зачинає йти в темпі тричі більшому, ніж у Німеччині. З національних меншин у Польщі множаться сильно особливо жиди.

— **Жидівське національне свято у Львові.** В неділю було у Львові свято 125-их роковин смерти полковника польських військ Берка Йосельовича, що згинув у бою під Коцком. Протекторат над святом обняв воєвода Беліна-Пражмовський. Після богослуження в божниці посвятили та вручили прапор голові т-ва львів. жидів-комбатантів д-рові Анштрайхерові. У Великому Театрі була академія.

— **Присуд на комуніста.** Перед судом присяжних у Станиславові станув комуністичний діяч Ілля Греблер, абсольвент гімназії, якого засуджено недавно у Варшаві на 5 літ вязниці. Тепер відповідав за свою діяльність у Станиславові. Цим разом засуджено його на 3 роки безоглядної вязниці і 10-літну втрату громадянських прав.

— **Львівська хроніка.** В ліску біля Голоска Малого повісився 67-літний Дмитро Фіялковський, безробітний огородник зі Львова. — З мешкання Германа Вайнбергера при вул. Жовківській вкрали вломники, розбивши касу, 600 зол., 60 дол. і біжутерію.

— **Краєва хроніка.** В Тлустому пов. Заліщики вибухла в домі Емілії Баліцької пожежа, яка перекинулася опісля на сусідні будинки, наслідком чого згоріли чотири господарства на шкоду 5.000 зол. — На дім робітника салін Постайка в Дрогобичі напали два бандити і стероризувавши присутніх, зрабували 100 зол. — Поліція придержала в Княжому (Снятинщина) 8-літню Анну Шевчук із Рожнова, що скиталася по селах. Каже, що втікла від мачухи, яка тому два тижні повісила була її в лісі.

— **Таємниче вбивство осадника.** 2. листопада ц. р. невідомий справник застрілив на дорозі між Кремянцем і Вишнівцем військового осадника Рибінського, який вертався разом зі своєю дружиною додому. Коли він виїздив з лісу за с. Горенкою невідомий справник заступив йому дорогу, освітив його електр. ліхтаркою і зі словами „то тен", стрілив до нього з кріса. Убивник Рибінського негайно скрився у лісі. Причини вбивства невідомі. Поліція веде слідство, але слід за вбивником згинув. По цілому повіті розліплено оголошення влади з нагородою 1000 зол. тому, хто вкаже слід убивника.

— **Усунули начальника скарбового уряду.** Після переведеної ревізії у скарбовім уряді в Кремянці усунули з посади начальника п. Санковського і проти нього ведуть слідство. П. Санковський є шваґром колишнього директора департаменту м-ства скарбу Міхальського, який сидить в арештах за спроневірення 500 тисяч зол. у звязку з аферою б. посла Ідзіковського.

— **Крадіж у скарбових урядах.** В краківських скарбових урядах викрито великі зловживання, яких допускалися касієри тих урядів у порозумінні з ліквідаторами. Грошей, які платили податники, не давали до каси, хоч давали посвідки, що стверджували заплату. Урядовець ІІ. скарбового уряду Францішок Потасінський був у порозумінні з Корнером, директором фабрики кінематографічних голосників, який платив малі грошеві суми на рахунок податків, а діставав квити на високі суми, за що винагороджував його відповідно. Корнер утік заздалегідь з Кракова, наслідком чого вислано за ним стежні листи. Головний дефравдант Галіньський, касієр І. скарбового уряду, вів розгульне життя, приймаючи часто гостей в люксусовому мешканні. Всіх учасників зловживань арештовано. При одному з них знайшли зашитих у сорочці 10 тисяч зол., при іншому 1.500 зол.

— **Жахлива помилка в шпиталі.** До жидівського шпиталю у Варшаві прийшла недавно на хірургічну операцію 36-літна Гайндля Мордкович. Операція вдалася і недужа приходила до здоровля. Перед кількома днями лікар звелів дати їй інекцію розчину цукру. Один з асистентів помилився і замість цукрового розчину вжив до інекції терпентини. Наслідки помилки показалися страшні, бо хора померла незабаром серед жахливих мук. Головний лікар шпиталю д-р Айле звелів шпитальній прислузі держати цю справу в тайні, але всетаки рідня дізналася про все і дала знати поліції. Справою занялася прокуратура, яка наказала слідство.

— **Буде нова королева.** Англійська міліонерка Керстерс купила за 9.000 фунтів стерл. острівець Гвей-Кей, на якому живуть 223 мурини, в цьому 50 мужчин. Острівець для міліонерки підшукало льондонське бюро подорожі. Передше острівець був власністю американця Велінґтона, який купив його тому 15 літ, щоб оснувати плянтацію. Туземці не хотіли працювати, тому Велінґтон не мав доходів і продав острівець. Англійка купила дім в одній англійській фірмі. Перевезуть дім кораблем і змонтують на острівці. Начальник муринського племени Рубу сказав, що готов признати англійку королевою.

— **Фоки під Ґдинею.** В Балтійському морі біля Ґдині появилися фоки і дельфіни, що роблять шкоди в рибостані. Рибалки ворожать з того гостру зиму.

— **Ріжні вістки.** Поставили на мирову премію Нобля кандидатом англійського пацифіста Нормана Енджеля, автора книжки „Велика помилка". — У Парижі починає виходити новий тижневик, присвячений виключно питанням льотерії. — Американський департамент здоровля стверджує у своїй статистиці, що найбільше людей у світі вмирає від недуг серця; на третьому місці стоїть рак, на 7-ім сухоти. 20 літ тому сухоти стояли на першому місці. — На ліцитації в Льондоні продали три рідкі швайцарські почтові марки за незвичайно високу суму 1400 фунт. шт. — У Гавані страйкують різники; у місті нема мяса. — За один рік в Англії приняло 1504 чужинців англ. підданство; у цьому числі найбільше колишніх російських підданих — 303. — Буджет Парижа на 1935. означений на 4.029.000.000 фр.; місто матиме 130 міл. дефіциту. — Фр. міністер закорд. справ Барту записав свому містечку 150.000 фр. на добродійні цілі і на спортові організації. — В Хураменті в Арґентині народилися кінські „сіямські близнята". — У Ню Йорку видають ученики свій журнал „Ют енд Скул" (Молодь і Школа), що появляється в одному міліоні примірників. — У Дітройті запродукували купальняні костюми з дерева, зладжені з таких маленьких кусників, що не перепиняють у руках при купанні.— У Парижі викрили фабрику фальсифікатів воєнних памяток. — У 25 півн. американських стейтах досі стерилізували 16.000 осіб. — Японське м-ство військових справ має патенти 64 трійливих ґазів, які може вжити на війні. — У СССР ввели „буржуйський" спорт: ситківку. — Від 1. січня до кінця лютого 1935 вільно ввозити до Зл. Держав алькоголь у необмеженій скількості. — З приватної хати англ. міністра повітреплавства сера Філіпа Сасуна в Кенті злодії винесли ріжні дорогоцінні речі. — У Будапешті засудили двох югославян на 4 роки вязниці за воєнне шпигунство.

— **З нових впливів до Музею Визвольної Боротьби України.** Акад. Степан Смаль-Стоцький передав до Музею своє сокільське вбрання з дорогоцінним знаком Сокола-Батька. В цьому убранню акад. Смаль-Стоцький виступав, як офіційний представник українців на всесокільському здвизі 1921 р. в Празі П. Богдан Заклинський з Галичини передав збірку книжок, між якими є український катехизм, молитовник і рідкі календарі. Інж. Микола Овсійко переслав пакунок з архівними матріялами, між ними ціла збірка оголошень про ріжні академічні збори здебільшого Української Господарської Академії в Подєбрадах, ріжні книги, часописи й друки. Укр. Центральний Комітет у Варшаві переслав музеєві на Український Дім у Празі 123.55 зол., зібраних серед укр. еміграції в Польщі. Збірка Ю. Сіхневича в Бабинці на Волині дала 73.90 зол. Пожертва Івана Кобилка 10 зол., М. Дуцяка 1 зол. Жертви надсилати на адресу директора музею проф. Антоновича, Praha, Nusle 245, Cechoslovakia.

ДИВОГЛЯДИ.

ЧУПРИНА НА СТАРІСТЬ.

Є у франц. Ліоні 76-літній рентієр Фелікс Ленорман лисий як коліно. 50 літ був він лисий. Ще як молодець, після важкої недуги, втратив усе волосся. Нараз, без ніяких заходів з його боку виросла йому буйна чуприна. Причина? Природа робить такі збитки. Всі фірми, що виробляють ріжні води та помади на зріст волосся звернулись до старця з пропозицією, щоб він згодився дати відфотографувати себе під рекламою їх виробів із заміткою, що саме під впливом такогото чудодійного ліку виросло йоому волосся.

МІСТО БЕЗ НЕГРАМОТНИХ.

Помер цими днями у Льондоні антиквар Віліям Горейс у 79 р. життя. Часописи присвятили йому теплу згадку як „дивоглядові". Це був єдиний і останній льондонець, що не вмів ні читати ні писати. Скільки треба часу, щоб Львів дожив до такого дивогляду?

З театру.

ТЕАТР РІЖНОРОДНОСТЕЙ: „МУЗИЧНІ ІГРАШКИ", песа на 3 дії Рональда Мекеззі.

Англійська песа, що йде ввесь рік з великим успіхом у Льондоні. Дія її відбувається на нафтових теренах в околиці Станиславова; догадуємось, що у Биткові. Англійська рідня переживає тут свої буденні трагедії серед чужої атмосфери, зачинена сама в собі, вижидаючи, коли із землі бухне нафта.

Маємо серед тих чужинців теж єдиного представника нашої культури — служницю-гуцулку. Це живий, енергійний тип, дуже інтелігентний, хоч міг би хтось у надмірній вразливості обурюватись, що ця дівчина занадто здеморалізована. Її роля у перехресних любощах діевих осіб немаловажна.

Песа має своєрідний англійський гумор, дарма, що вона зовсім невесела. Заголовок її випадковий, не передає справжнього її змісту. Музика вплетена тут дуже зручно і фортепіян, що займає таке мале місце у великій кімнаті, саме в останній дії, коли замовкає, зростає до розмірів символу.

Це студія характерів і темпераментів у стилі Чехових пес. Ефектовне закінчення І-ої дії занадто сильно нагадує одну „штучку" з песи Батая „Мама Колібрі" і плач людини на клявішах з „Міщан" Горкого. Відчуваємо теж сильний вплив післявоєнної еротики, що віджила в англійській літературі з незвичайною силою. Симпатії автора стоять виразно на боці „героїв", які, з погляду сексуальної моралі можна поставити під питайний знак. Та автор з великим тактом змальовуючи тільки психольогічні нюанси, оминає різкої тези. Зате дуже різко виступають деякі псевдо-афоризми про жіноцтво.

Твір призначений для добірної публики. Факт, що песа не мала успіху у Варшаві, промовляє не проти песи, а проти варшавської публики.

Грали песу незвичайно. Страхоцький, Гутнер, і Нічевська знялись понад свій пересічний рівень. Дзевонська дала дуже вірний і симпатичний тип гуцулки, у такому гарному народньому строї, що навіть на афішах можна було помістити рекляму для Кооперативи „Українське Народне Мистецтво".

м. р.

З нових видань.

ВОЛОДИМИР ЗАЛОЗЕЦЬКИЙ: *ОЛЕКСА НОВАКІВСЬКИЙ.* Львів, 1934. Наклад Укр. Т-ва Прихильників Мистецтва. Обгортка А. Малюци, ст. 54; 35 репродукцій.

Весело було почути недавно інформацію, що один наш засібний громадянин, навіть такий, що залицяється до мистецтва, відмовився був купити монографію про Новаківського „з особистих мотивів". Отже погляд на особу мистця йде аж так далеко, що можна не хотіти дивитись на його твори?

Не від нині всякі суспільницькі партизани ввели у нашу критику ту провінціяльну примітивність, яка дозволяє їм оцінювати твори мистецтва на підставі своїх останніх політичних чи особистих „орієнтацій". Дійшло до того, що з історії літератури не лишилось уже багато письменників, які заслужилиб на назву „правдивих патріотів" або „справжніх зразків до наслідування". З мистецтвом іще гірше. Тут уже в деяких лініях доходяться небезпечної тенденції.

Новаківський має свою сторінку в історії нашого мистецтва і цю сторінку треба би знати, без огляду на те, що говорять люди по місті про всякі конфлікти і непорозуміння мистця з такими-то громадянами чи установами. А що з оригінальних образів не можна знайомитись із мистецтвом раніше, ніж вони перейдуть до музеїв, то треба це робити на підставі монографій із репродукціями.

Є вже в нас ідеалісти, що починають видавати такі монографії, — пора найти і таких, що дадуть їм вступ до своєї хати.

Монографія про Новаківського видана „Укр. Т-вом Прихильників Мистецва", належить до наших найкращих видань з мистецтва і мабуть до таких, що моглаб стати якнайживішою темою до виміни думок. Хто зна, чи згадане товариство разом з АНУМ не повинно би присвятити одного свого вечора із своїх суботніх викладів саме монографії д-ра Залозецького про Новаківського. Була би це баталія гідна богів. І чи можна уявити собі кращу мистецьку картину як 50 осіб на салі з відчиненою книжкою про мистецтво?

Питань є безліч і можна деякі з них заздалегідь намітити. Відомо, що наше молодше покоління мистців і мистецтвознавців має свої застереження щодо шляхів праці Новаківського, а при цьому ніхто з них не може заперечити, що нелегко між ними найти одного з такою безпосередньою стихійною силою та молодечою енергією. Саме тепер, коли наші мистці так сильно піддягають чужинним впливам Новаківський стає цікавим прикладом такого, що хотів би триматись осторонь цих впливів і до всього доходити власними силами водночас переходячи від натуралізму до імпресіонізму і від алеґоризму до експресіонізму.

Д-р В. Залозецький старається яко мога близько ввійти у той світ уяви, яким живе Новаківський, і то так, щоб яко мога менше додавати від себе критичних „а проте..." Він подивляє в ньому мистця барв і враження цих барв рад би передати навіть такому глядачеві, що бачитиме їх тільки у книжковій репродукції. Чисто академічний підхід полишає нам поруч вімого захоплення неодин голосний сумнів.

Чуємо, що Новаківський переходив кілька ріжних напрямків. Полишаючи на боці нелегке розяснення термінольогії, цікаво булоб розясни-ти, в якій мірі поняття „напрямку" звязане з по-няттям „техніки". Індивідуальний стиль і технiка в малярстві, так само як у літературі, майже синоніми. Нема сумніву, що на підставі тої „техніки" пізнаємо ріжні образи того самого мистця. Чим-же є те нове, той новий напрямок, раз імпресіоністичний, раз експресіоністичний, коли ми без огляду на них, пізнаємо, глянувши на образ, ту саму руку?

Друге питання: в якій мірі перехід мистця від одного напрямку до другого рішає водночас про „психічний підклад", про який згадує д-р Залозецький. Знаємо, що Новаківський почав працювати під впливом напрямків, для яких сюжет грав підрядну ролю. З усім тим його нахил до символіки, і під впливом краківської школи і під напором своєрідного славянського містицизму — був віддавна досить сильний. Ці його символічні сюжети стають для нього щораз ближчі і пхають його до т. зв. „монументальних" композицій. Навіть лаік бачить із деяких підписів під його образами цей виразний нахил. Правда: на образ із підписом „наука" або „мистецтво" можна дивитись зовсім тк само, як на портрет мами з двома дітьми, а на „Мойсея" як на портрет митр. Шептицького. Всеж намагання мистця спрямувати свою увагу на „ідеольоґічний" підклад може однаково добре бути доказом зросту його таланту, як і занепаду. У мистецтві не вільно переходити меж поза свої творчі засоби, як і не вільно залишатись у давніх межах, повторяючи раз ужиті засоби.

І знову дійдемо до одного основного питання: про межі таланту мистця відповідно до його засобів. Чи той напрям, в якому йде він нині це ще процес розвитку чи недоцільного змагання з задумами, що переходять межі його спромоги?

Знаємо, що кожний великий мистець творить власний стиль і коли суперечаємось за його оригінальність, самостійність, величину, радо порівнюємо його з іншими. Ця порівняльна сторінка при аналізі праці Новаківського мусить пригадати нам неодно імя з наших мистців і чужинних. Як підчас насолоди перед гарним образом вириває перед нами думка, яка його ціна, так само захоплені талантом мистця хочемо знати, яке місце займає він поруч інших, земляків і чужинців.

Саме при цьому питанню можна перевести основну дискусію про т. зв. національне мистецтво.. Хочемо мати власне мистецтво з питомими ознаками нашого побуту і нашої своєрідної психіки, але таке, що стоялоб на рівні інших великих культурних народів. Це домагання пригадується нам і при таких монографіях як остання про Новаківського.

м. р.

Літературний куток.

У варшавському жидівському тижневику „Опінія" ч. 48. находимо довший репортаж жидівського поета Маврикія Шимля на підставі розмови з українськими поетами у Львові. Автор репортажу зустрівся в каварні „Де Ля Пе" з групою молодших поетів, що саме створили у Львові окремий гурт названий „12" і розмовляв головно з А. Курдидиком. Навіть і для нашого загалу буде ця звістка новиною, бо згаданий гурт досі не виступив прилюдно і не знаємо точно всіх його членів. Належать до нього: В. Антонич, брати Курдидики, І. Керницький, Б. Ніжанковський, Ковальчук, Гаврилюк — решти не знаємо. М. Шимель у розмові з нашими молодими поетами, які дивувались, що жиди так мало знають нашу літературу, відповів, що не інакше стоїть справа між українцями щодо жидівської літератури. Жидівські теми в нашій літературі цікавили його особливо. Гадаємо, що не можна на рахунок наших розмовців покласти деяких неточностей, які попали у цей фойлетон.

З дороги життя.

Сила живого слова.

Не маю на думці тих читачів, що читають часопис і не розуміють, що перечитали, але думаю про тих, що читають куплений і заплачений часопис. Бо, як переконав мене мій один комбатант між замовленим, передплачуваним і заплаченим часописом є субтельна ріжниця, яку мало хто розуміє, а яку доволі ліймаво відчувають співробітники українських редакцій, яким попухли пальці від підписування 5-золотових квитів.

Зайшов я вчора, як звичайно, до каварні. Сидять старі знайомі гості. Кілька столів зайнятих земляками.

У каварні тихо. Долітає до нас розмова якогось гостя з платничим.

— Якто може бути, щоби така каварня, де стільки ходить українців, не тримала „Батьківщини"?! Найбільший орґан 40-міліонового народу, що друкується в 30 тисяч примірників і каварня його не має?

Платничий виправдується, як може.

— Ми не знаємо, яка це ґазета. Може комунальна... (думав певно комуністична), може яка безбожницька... Ще ні один гість не домагався.

— Що ви плетете! Це орґан „всеукраїнської єдности". Ґазета наскрізь католицька; має свого капеляна, перед яким співробітники сповідаються зі своїх гріхів. Ви мусите її тримати, бо інакше і пес до вас не зайде...

Платничий починає дивитись на гостя іронічно:

— До нас і так пси не заходять.

Дальша розмова потонула в каварняному гаморі, бо прийшло більше товариство військових, що голосно розмовляли.

Вийшов я, пустився на цвинтар, а за годину був знов у місті та вступив до другої каварні, яку ви добре знаєте, хоч ніколи тепер у ній не буваєте. Каварня як райтшуля. Можна би зробити з неї чотири кругольні і певно тоді оплатилась би. Та пусто в ній. Сидить один мешканевий посередник, зачитався в часопис; сів і я недалеко тай сумую, бо маю писати гумористичний фейлетон.

За хвилину чую знов ідентичну розмову як у першій каварні, лише у вищій тонації:

— 40 міліонів — 30 тисяч — всі читають — без неї не сміє істнувати ніяка каварня!

Платничий слухає і здвигає раменами.

— Платити! — сказав гнівно гість.

Платничий покірно вийняв бльок і числить.

— Кава з булкою 80 ґрошів.

Гість гнівно кинув на стіл золотого.

Платничий рахує далі:

— Вчорашня кава з булкою, що ви забули заплатити 80 ґрошів і... 20 ґрошів.

— За що тих 20?

— А то за „Діло", що пан взяли в патика і вистає вам іще з кишені... — сказав півголосом платничий.

Гість кинув лютий другого золотого, взяв пальто і пішов далі вести пропаґанду.

Андрій Хрін.

✠ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

О. Сельський Володислав, парох Стрия, поч. радник Митроп. Консист., священик-ювилят, сеніор архидієцезії, довголітний член ради міста Стрия і всіх культурних українських установ — помер дня 1. грудня 1934 р. в 88 році життя, 60 році священства.

Перенесення тлінних останків Покійника з парохіяльного дому до церкви відбулись у неділю дня 2. грудня 1934. в год. 17. Похоронии в понеділок в год. 8.30, а похід на цвинтар в год. 12. В. Й П.!

Дописи.

ЛЬВІВ.

Вистава „Американки" В. Павлусевича в гімназії СС. Василіянок. Прегарну театр. виставу улаштував дня 2. грудня ц. р. гурток учениць II. кляси гімназії СС. Василіянок при вул. Потоцького 95. Гарна була ціль вистави (клясова самопоміч), гарне теж було виконання пєси. Відограно комедію на 3 дії п. н. „Американка" В. Павлусевича, до речі, дуже актуальну, повну сатири та гумору пєсу. Ролі були так розділені: Кудкудачинська: Слава Сенів; Оксана: Ірка Гарасимівна; Мері: Сония Шмагалівна; Ліда: М. Романенко; Левко: Галя Гордонівна; Кочкодан: Люся Семирозум; Тета Американки: Анна Дикун. Всі учениці достроїлися до темпа пєси так добре, що цілість вийшла з повним успіхом; жаль тільки, що тієї вистави не могла оглядати ширша публика, бо це була вистава шкільна, для молоді та її родичів. Режисерією пєси занялись теж учениці тієї кляси, а саме: Сенівна (Тета) і Соня Антонівна, котра одночасно дуже вправно й дискретно суфлювала. Як зачуваємо, 16. грудня ц. р. буде ця пєса повторена (дохід на будову церкви СС. Василіянок) для ширшого круга батьків та опікунів дітвори, що ходить до шкіл СС. Василіянок. Сподіватись треба, що ніхто з запрошених громадян не зрезигнує з нагоди побачити цю пєсу у виконанні талановитих учениць гімназії СС. Василіянок.

Гість.

ВОЛОДИМИРЩИНА.

Ліквідаційні Збори володимирської „Просвіти". Дня 14. м. м. відбулися ліквідаційні Збори членів Т-ва „Просвіта" у Володимирі та її 73 читалень. Ліквідаційні Збори відбулися тому, що міністерство внутр. справ відкинуло відклик б. Ради Т-ва, а повітове староство на основі рішення воєвідства визначило речинець тих Зборів. На ті Збори прибули відпоручники лиш 11 читалень і 6 членів з Володимира, разом 17. Вони то на других зборах (перші мали бути в год. 12 дня, з браку приписаного числа учасників відбулися другі в год. 13.) вибрали 3-х членів для ведення справ Т-ва в Найвищому Адмін. Трибуналі, до якого б. Рада „Просвіти" внесла скаргу і 3-х ліквідаторів. Збори одноголосно ухвалили все майно Т-ва „Просвіта" у Володимирі та всіх її читалень у повіті передати Матірньому Т-ву „Просвіта" у Львові. Відповідний лист з відписом протоколу переслано до Львова.

Вистава „Союзу Українок". Дня 22. м. м. заходами Філії „Союзу Українок" у Володимирі відбулася вистава „Заколот" Коцебу. Цим разом вистава відбулася у винайнятій великій салі та пройшла з повним моральним і матеріяльним успіхом.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Український Нар. Театр ім. Тобілевича: Борщів!

4. XII. „Залізна Острога".
5. XII. „Спадкоємець".
6. XII. „Княжна чардаша".

З Борщева театр загостить на кілька вистав до Скали н/Збр. і Озерян.

Український Театр „Заграва": під артист. проводом В. Блавацького. **Перемишль:**

5. XII. „Ой, не ходи Грицю" (премієра).
6. XII. „Два світи".

Великий Міський Театр.

Вівторок, 4. XII. год. 8 веч. **Ганка Ордонівна.** Одинокий виступ

Середа, 5. XII. год. 7·30 веч. „Розкішна дівчина" Абон. 9.

Театр Ріжнородностей.

Вівторок, 4. XII. год 7·30 веч. „Музичні іграшки".

Середа, 5. XII. год. 7·30 веч. „Під прикусовим зарядом" Абон. 8.

Кіна.

АПОЛЬО: „Каріока" (Дольорес дель Ріо).

АТЛЯНТИК: „Маскарада".

ВАНДА: „Теодозія Севастополь", та „Прокуратор Алісія Горн".

ҐРАЖИНА: „Невидний чоловік", „Кохає, любить, шанує".

КАСІНО: „Бастер роздає міліони" (в год. ролі Бастер Кітон).

КОЛІСЕЙ: „Шерльок Гольмс" і „Мадрид воює".

КОПЕРНИК: „Весняна парада" (Франціска Ґаль).

МАРУСЕНЬКА: „І щож далі, сіра людино?" ревія: „Від Оберка до Каріоки".

МІРАЖ: „Кво вадис".

МУЗА: „Шойно вчора".

ПАЛЯС: „Піснею я завойовую світ".

ПАН: „Торговці живим товаром" і Власта Буріян.

ПАСАЖ: „Ванька" (Король диких степів) і ревія: „Маю охоту на піхоту".

РАЙ: „Пісеньkар Варшави" (Е. Бодо).

СВІТ: „Заборонена мельодія" з Джозе Мохікою та „Білий слід".

СОНЦЕ: „Син джунглів".

СТИЛЬОВЕ: „Що мій чоловік робить у ночі", ревія: „Гуртівня гумору".

УТІХА: „Сьогодні живемо!" й ревія.

ХИМЕРА: „Шірлі Темпль" (Тайна маленької Шірлі) та Тижневик Фокса.

Закордонне радіо.

Вівторок, 4. грудня 1934.

Відень (506,8) 17·25 Спів (Рокита, сопр.), 19·15 Ам. мельодії (симф. орх., Батістік, тенор), 21·00 Симф. концерт, **Братислава** (298,8) 19·35 „Крейдове коло" оп. Землинського, **Кошиці** (259,1) 18·00 Для Закарпаття, **Мор. Острава** (269,5) 17·50 Спів. **Прага** (470,2) 12·35 Концерт, 19·10 Слов. пісні, 19·45 Фортепян, **Прага II.** (249,2) 14·35 Спів, **Париж** ПТТ (431,7) 21·30 Гунодів вечір, **Париж** (1648) 13·00 Симф. концерт, **Барсельона** (293,5) 19·00 Скрипка, 22·10 Опера, **Берлін** (356,7) 17·20 Музика, спів, 18·30 Оп. музика, **Гамбург** (331,9) 19·30 Варіяції ф-дур Бетовена (форт.), 23·00 Суч. музика, **Ляйпціг** (35 ,2) 14·45 Солісти, **Будапешт** (550,5), 13·30 Циг. музика, 19·30 „Гофманові казки" оп. Офенбаха, **Міляно** (368,6) 11·30, 13·00 Орх., 20·45 Концерт, **Рим** (420,8) 17·10 Легка музика, 20·45 Концерт.

Середа, 5. грудня 1934.

Відень (506,8) 12·00, 19·35 Концерт, 17·15 Хор, **Брно** (325,4) 20·20 Нар. пісні, **Кошиці** (259,1) 17·05 Для Закарпаття, 19·50 „Жіночі примхи" авд. Аверченка, **Прага** (470,2) 11·15 Сальон музика, 19·55 Концерт військ. орх., **Париж** (1648) 21·00 „Зампа" оп. Герольда, **Люблюна** (569,3) 20·00 Вок. концерт, **Ковно** (1935) 17·20 Спів, **Рига** (514,6) 17·10 Лотиські пісні, **Берлін** (356,7) 18·40 Муз. та спів, 21·10 Симфонія ч. 3. д-моль Брікнера, **Гамбург** (331,9) 21·20 „Трубадур" оп. Верді, 2 .20 Солісти (форт., спів), **Кеніґсвустергаузен** (1571) 21·10 Фортепян, **Кельн** (455,9) 21·10 Брамсові твори, **Мінхен** (405,4) 14·20 Солісти, **Будапешт** (550,5) 13·30 Сальон музика, 17·30 Симф. концерт, **Міляно** (368,6) 11·30 Сальон. музика, 17·10 Кам. муз., 20·45 „Гейша" оп. Джонса, **Рим** (420,8) 13·05 Легка музика, 20·45 „Ріґолетто" о. Верді.

Львівське радіо.

Вівторок, 4. грудня 1934.

6·45 Ранішня авд., 7·50, 11·55 Реклям. концерт, 11·57 Сиґн. часу, 12·03 Огляд преси, 12·10, 13·05 Концерт, 12·45 Листи від дітей, 13·00 Полудн. денник, 15·30 Експорт, 15·35 Біржа, 15·45 Легка муз., пісоньки, 16·45 Скринька ПКО, 17·00 Кам. концерт, 17·25 Барбурчине свято, 17·35 Гр. пл., 17·50 Почт.-техн. скринька, 18·00 Турист. бюлетен льв. залізничої дир., 18·05 Жив. мова, 18·15 Концерт трубних інстр., 18·45 Поетка імпровізаторка, 19·00 Арії та пісні з гр. пл., 19·20 Акт. гутірка, 19·30 Ґуральська музика з гр. пл., 19·50, 19·56 Спорт. вістки, 20·00 Предекція про оп. Двожака „Чорт і Катруся", 20·13 Трансм. з Познаня оп. Двожака „Чорт і Катруся"; в перерві: 20·55 Веч. денник, Як працюємо, 21·50 Враження американки з 10-літнього побуту в Польщі (відч. в англ. мові), 23·15 Танк. музика з гр. пл.

Середа, 5. грудня 1934.

6·45 Ранішня авд., 7·50, 11·00 Реклям. концерт 11·57 Сиґн. часу, 12·03 Метеор. вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10 Орхестра, 13·00 Полудн. денник. 13·05 Твори Кетельбі з гр. пл., 15·30 Експорт, 15·35 Біржа, 15·45 Пять хв. вітру від моря, 15·50 Про режисерію. 16·00 Танки ріжних народів, 16·45 Хвилинка питань, 17·00 Пісні в супр. фортепяну, 17·25 Приятельки, 17·35 Роб. Кільтер: Діточа увертюра (гр. пл.), 17·50 Спорт. порадник. 18·00 Наука стенографії, 18·13 Сільва рерум, 18·15 Скрипка, 18·45 Приватна власність як сусп. функція, 19·00, 19·30 Оравський хор, 19·20 Гутірка: Світло та тепло, 19·50, 19·56 Спорт. вістки, 20·00 Міцкевичівський вечір (з Вильна), 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Шопенівський концерт, 21·30 Промова лавреата красномовної дипльом. студії, 21·40 Веч. денник, 22·15 Пісні, 22·40, 23·05 Танкова музика.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Доляр у Львові у приватних оборотах 5·28 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 26·30, Париж 34·92·50, Берлін 212·90, Цюріх 172·20,—, Голяндія 358·18. Прага 22·10, Італія 45·24, Нюйорк кабель 5·29·50, Нюйорк чеки без трансакції.

Золото: Доляри 8·91—8·93, Франки фр. 34·30—34·60 Дукати 81·70—82·20, Корони 35·80—36·30, Рублі 45·50—46·30.

Срібло: Корони 0·30, рублі 1·20, фльорени 0·70.

Акції та цінні папери.

Банк Польський 93·00 зол.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 3. грудня ц. р. кооперативам платив за:

	льоко Львів.
1 кг. масла десерового	2·40 зол.
1 л. молока	0·18 „
1 л. сметани	0·70 „
1 к. яєць	4·00—4·10 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 26 сот.

Тенденція на масло, молоко і сметану сильна, на яйця вдержана.

Маслосоюз повідомляє, що від 3. грудня ц. р. не купує ніякої птиці аж до відкликання.

ОПОВІСТКИ.

Подяка. Цією дорогою висловлюю найщирішу подяку Вп. п. меценасові Д-рові А. Павенцькому і його Вп дружині за правні заходи і неоцінену дбайливу опіку над моєю донькою Дарією підчас її шістьмісячного перебування у слідчій тюрмі у Львові. Піддане 1. грудня 1934. о. Мих Даць ко. 652

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ОГОЛОШЕННЯ.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів. Ринок 10.